

YAŞLI BİREYLERİN COVID-19 SEBEBİYLE HASTANEYE GİTMekten DUYDUKLARI KORKU/KAYGININ DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE FEAR/ANXIETY OF ELDERLY INDIVIDUALS FROM BEING ADMITTED TO HOSPITAL DUE TO COVID-19

Öğr. Gör. Ebru CENGİZ

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, İstanbul, Türkiye
ORCID ID: 0000 0002 1497 6712

Öğr. Gör Mürsel TİRGİL

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Kırkhan MYO, Hatay, Türkiye
ORCID ID: 0000 0002 7271 1923

Cite As: Cengiz, E. & Tirgil, M. (2021). “Yaşlı Bireylerin Covid-19 Sebebiyle Hastaneye Gitmekten Duydukları Korku/Kaygının Değerlendirilmesi”, International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 7(52): 3140-3144.

ÖZET

Covid-19 pandemisinin ilan edilmesiyle birlikte tüm dünyada insanların hayatlarında önemli değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişiklikler çalışma hayatından, eğitim hayatına, eğlenceden, sanata hemen hemen her alanda yaşanmıştır. Bu alanlardan en önemlisi ise sağlık alanında olmuştur. Covid-19 nedeniyle günümüz itibarıyla 3 milyona yakın insan hayatını kaybetmiştir. Pandemi döneminde insanların alışkanlıkları da yaşadıkları kaygılar nedeniyle değişmiştir. İnsanlar daha az bir araya gelmeye başlamış, tokalaşma alışkanlıkları dahi değişmiştir. Yaşanan kaygı ise Covid-19 virüsünün kendilerine bulaşma kaygısıdır. Bu kaygı nedeniyle basit hastalıkları ya da ertelenebilir tedaviye ihtiyacı olanlar(göz, diş vb.) hastanelere gitmekten kaçınmışlardır. Bunların yanında ciddi ve ölümcül riskleri olan hastalar da hastanelere gitmekten kaçınmıştır. Bu çalışmada 65 yaş ve üstü bireylerin Covid-19 sebebiyle hastaneye gitmekten duydukları kaygılar değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda söz konuyu kaygının önemli oranda olduğu kalp hastası, KOAH gibi hastalıklara sahip olanların dahi hastaneye gitme konusunda kaygı yaşadıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Hastane, Kaygı

ABSTRACT

With the declaration of the Covid-19 pandemic, significant changes have occurred in the lives of people all over the world. These changes have been experienced in almost every field from working life to education life, from entertainment to art. The most important of these areas has been in the field of health. As of today, nearly 3 million people have died due to Covid-19. During the pandemic period, people's habits have also changed due to the concerns they experience. People began to come together less often, an deven their handshake habits changed. The anxiety experienced is the concern of getting the Covid-19 virus to themselves. Because of this anxiety, those who have simple diseases or need deferred treatment(eye, tooth, etc.) avoided going to hospitals. In addition, patients with serios and fatal risks avoided going to hospitals. In this study, the concerns of individuals aged 65 and over about going to the hospital due to Covid-19 were evaluated. As a result of the research, it was found that even those with diseases such as heart disease and COPD, where the said anxiety is significant, experience anxiety about going to the hospital.

Keywords: Covid-19, Pandemic, Hospital, Anxiety

1. GİRİŞ

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Wuhan Eyaletinde 13 Ocak 2020'de tanımlanan ancak, aslında 2019 yılı sonlarında ortaya çıkan Covid-19 virüsü kısa süre içerisinde tüm dünyayı etkisi altına almıştır (Çelebi, 2020). Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid 19 pandemisinin insandan insana bulaştığı, özellikle yaşlı yetişkinlerin bu enfeksiyona daha duyarlı olduğu ve hastalık semptomlarını ağır yaşadığı, görülme sıklığı ve ölüm oranlarının özellikle 65 yaşından sonra arttığı bilinmektedir. Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölgesi haftalık sürveyans verisine göre Covid 19 enfeksiyonu nedeniyle ölümlerin % 89'u 65 yaş ve üstü kişilerde görülmektedir (Dömbekci ve Güzel, 2020; Ekici, 2020). Tüm dünyada virüs nedeniyle pandemi ilan edilmiş ve çeşitli önlemler (seyahat kısıtlamaları, sokağa çıkma kısıtlamaları, alış-veriş merkezleri, okul, lokanta, kafe, sinema, tiyatro gibi yerlerin kapatılması vb.) alınarak yayılmasının önlenmesine çalışılmıştır.

Covid-19 insandan insana bulaşırken özellikle 65 yaşından sonra enfeksiyona duyarlılığın olduğu ve hastalığa ait semptomları ağır geçirdiği, Covid-19'un görülme sıklığının ve ölümlerin arttığı bildirilmiştir (Ekici, 2020). Virüse karşı 65 yaş üstü kişilerin ve kronik hastalığı bulunanların daha riskli grupta oldukları düşünülerek onlar için ekstra önlemler alınmış ve ülkemizde sokağa çıkma kısıtlamaları kapsamında daha fazla etkilenmişlerdir. Pandemi dönemleri de diğer afetler ve acil durumlar gibi travmatik durumlardan biri olup, insanlarda ruhsal hastalık ve travma sonrası stres bozukluğu gibi durumlara neden olabilir (Artan ve Ark, 2020). Virüsün, ortaya çıkışında altta yatan nedenin bilinmemesi, gözle görülebilmesi ve toplumun tümünün risk altına olması bu salgının bir travmaya dönüşmesine sebep olmuştur. Bu belirsizliklerle birlikte

bireylerde hastalık kapma endişesinin getirdiği korku ve ümitsizlik gibi duygular da salgın gibi yayılmıştır (Bozkurt ve Ark., 2020). İnsanlar bu dönemde tokalaşma, öpüşme, el ele tutuşma vb. pek çok alışkanlıklarını bırakmış, bunun yerine maske takmaya, mesafeli durmaya ve hijyene önem vermeye başlamışlardır. Bu durum kalabalık yerlere girme konusunda insanlara tedirginlik vermiş, toplu taşıma araçları başta olmak üzere insanların fazla olduğu yerlerden uzak durmaya çalışmışlar, kısıtlamanın olmadığı zamanlarda bile zorunlu olmadıkça dışarıya çıkmamaya gayret göstermişlerdir. 65 yaş üzerindeki kişiler acil bir durumları olmadıkça hastalıklarının tedavisi için hastaneye gitme niyetlerini sırf pandemi nedeniyle ertelemişlerdir. Bu olaylar onlarda bir tür hastaneye gitme korkusuna neden olmuştur. Bu makalede 65 yaş üzerin kişilerin Covid-19 sebebiyle hastaneye gitme kaygıları değerlendirilmeye çalışılmıştır.

2. YÖNTEM

Keşfedici türdeki bu araştırma, 13.02.2021-13.03.2021 tarihleri arasında 65 yaş ve üzeri bireylerde kartopu örnekleme yöntemiyle internet üzerinden gerçekleştirilmiştir. Covid-19 pandemisi, ölüm oranları dikkate alındığında en fazla yaşlı ve komorbiditesi olan bireyleri etkilemiştir (Akın ve Ark., 2020). Bu sebepten hükümetler, yaşlı bireylerin Covid-19 salgınından korunması amacıyla sosyal izolasyon başta olmak üzere çeşitli önlemler almıştır. Ancak alınan önlemlerin, yaşlı bireylerin yaşamlarında yıkıcı bir takım değişikliklere neden olduğu; bu değişikliklerin yaşlı bireylerin psikolojik sağlıkları ve sosyal hayatlarını olumsuz şekilde etkilediği bildirilmektedir (Doğanay, Çopur, 2020). Ayrıca bu süreçte hastanelerin yüksek riskli alanlar olarak görülmesi sebebiyle yaşlı bireylerin sağlık hizmeti ihtiyaçlarını karşılamaktan kaçındıkları ve kronik hastalıkları ile ilgili takipleri erteledikleri belirtilmektedir (Halk Sağlığı Uzmanları Derneği, 2020). Bu doğrultuda bu çalışmada, 65 yaş ve üstü bireylerin Covid-19 sebebiyle hastaneye gitmekten duydukları korku/kaygının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, literatür taranarak yaşlı bireylerde Covid-19 kaynaklı hastane korku/kaygı durumunu değerlendirebilecek sorular belirlenmiş ve bir soru formu oluşturulmuştur. Söz konusu soru formu, yaşlı bireylerin Covid-19 sürecinde hastane korku/kaygı durumunu ölçmeyi hedefleyen 14 ifade ve bireysel özelliklerle ilgili 4 ifadeden oluşmaktadır. Cevaplar beşli likert ölçeği ile alınmıştır (1=Tamamen katılıyorum, 5=Tamamen katılmıyorum).

Ölçeğe yönelik yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach Alfa katsayısı (α) .92 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değere göre ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir (Kalaycı, 2010). İstatistiksel analizler için Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) Version 22.0 programı kullanılmıştır. Değişkenlerin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığı Shapiro-Wilk testi, Kolmogorov Smirnov testi, Histogram, Kurtosis ve Skewness gibi tekniklerle değerlendirilmiştir ancak verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu sebeple çalışmada yer alan değişkenler arasındaki farkı belirlemek için parametrik olmayan analiz yöntemleri olan Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis yöntemlerinden yararlanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler için sayı ve yüzde (%); fark testlerine ilişkin sonuçlar medyan ve çeyrekler arası aralık (%25'lik çeyreklik ve %75'lik çeyreklik) ile sunulmuştur. $p < 0,05$ istatistiksel anlamlı kabul edilmiştir.

Bu çalışmaya ilişkin 13.01.2021 tarihinde İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulundan E-77366270-302.08.01-773 sayılı etik izin alınmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	152	56,1
Erkek	119	43,9
Yaş		
65-69	158	58,3
70-74	54	19,9
75-79	37	13,7
80 ve üzeri	22	8,1
Yaşanılan Yer		
Şehir merkezi	157	57,9
İlçe	46	17,0
Köy	68	25,1
Ertelenen Hastalıklar (Birden fazla seçenek işaretlenmiştir)		
Diyabet	67	19,1
Kalp hastalığı	77	22,0
KOAH	35	10,0
Osteoporoz	18	5,1

Böbrek hastalığı	18	5,1
Diğer	82	23,4
Akut hastalıklar	53	15,1
TOPLAM	271	100

Tablo 2. Katılımcıların Covid-19 Salgını Sürecinde Hastaneye Gitme Korkusuna/Kaygısına İlişkin Bulgular

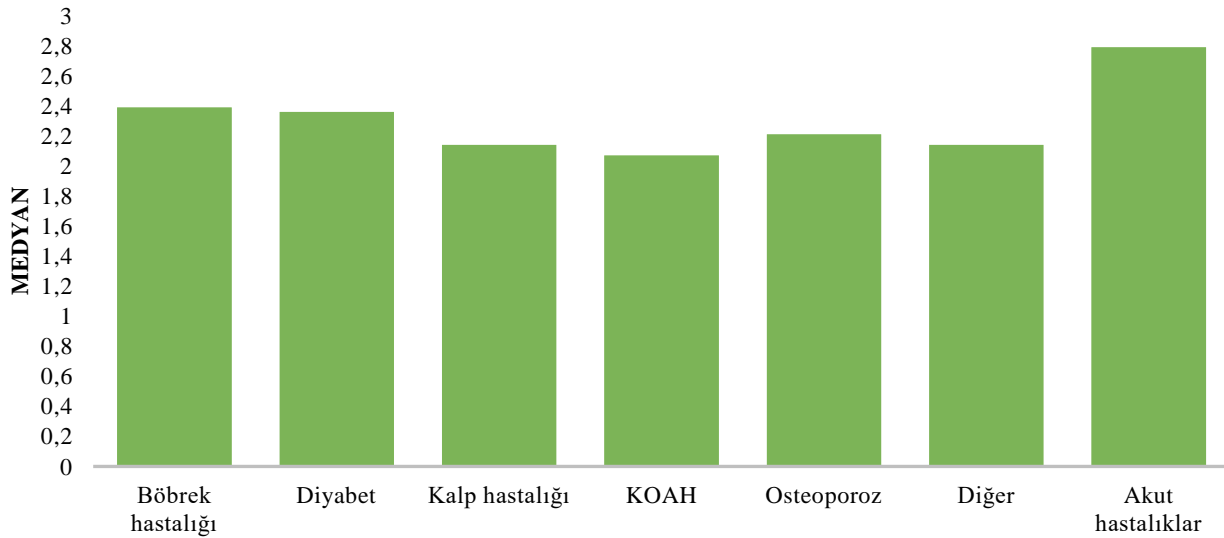
	Kesinlikle Katılıyorum Sayı (%)	Katılıyorum Sayı (%)	Kararsızım Sayı (%)	Katılmıyorum Sayı (%)	Kesinlikle Katılmıyorum Sayı (%)
Kronik rahatsızlığım olduğundan hastaneye gitmekten korkmaktayım.	82 (30,3)	86 (31,7)	18 (6,6)	46 (17,0)	39 (14,4)
Sigara kullandığımdan Covid-19'a karşı vücudum yenik düşeceği endişesiyle hastaneye gitmekten korkmaktayım.	20 (7,4)	38 (14,0)	30 (11,1)	65 (24,0)	118 (43,5)
Alkol kullandığımdan Covid-19'a karşı vücudum yenik düşeceği endişesiyle hastaneye gitmekten korkmaktayım.	11 (4,1)	25 (9,2)	29 (10,7)	81 (29,9)	125 (46,1)
Hastanelerde yoğunlukla Covid-19 hastalarıyla ilgilenildiğinden hastaneye gitmekten korkmaktayım.	97 (35,8)	104 (38,4)	27 (10,0)	26 (9,6)	17 (6,3)
Hastaneye ilgilenilmeyeceği endişesiyle gitmekten ve istediğim sağlık hizmetini alamamaktan korkmaktayım.	54 (19,9)	100 (36,9)	42 (15,5)	45 (16,6)	30 (11,1)
Bir yakınım toplu ortamlara girdiğinde Covid-19 salgınına yakalandığı için toplu taşıma araçlarını kullanıp hastaneye gitmekten korkmaktayım.	69 (25,5)	110 (40,6)	29 (10,7)	35 (12,9)	28 (10,3)
Akranlarım ve çevremdeki bazı kişiler Covid-19 sebebiyle yaşamını yitirdiklerinden hastaneye gitmekten korkmaktayım.	90 (33,2)	103 (38,0)	28 (10,3)	30 (11,1)	20 (7,4)
İnsanların maske ve mesafe kurallarına uymaması nedeniyle hastaneye gitmekten korkmaktayım.	92 (33,9)	104 (38,4)	32 (11,8)	24 (8,9)	19 (7,0)
Covid-19 sebepli ölümlerin çok yüksek olmasından hastaneye gitmekten korkmaktayım.	100 (36,9)	97 (35,8)	29 (10,7)	24 (8,9)	21 (7,7)
Çıkan haberler nedeniyle hastaneye gitmekten korkmaktayım.	90 (33,2)	98 (36,2)	34 (12,5)	22 (8,1)	27 (10,0)
Çevremdekilerin anlattıklarından ve bana yaptıkları uyarılardan etkilendiğim için hastaneye gitmekten korkmaktayım.	69 (25,5)	113 (41,7)	31 (11,4)	31 (11,4)	27 (10,0)
Aile bireylerinin yoğun ilgisi sebebiyle baskı altında hissettiğimden hastaneye gitmekten korkmaktayım.	54 (19,9)	98 (36,2)	40 (14,8)	40 (14,8)	39 (14,4)
Kendimi ve sevdiğilerimi riske atacağım korkusundan hastaneye gitmekten korkmaktayım.	83 (30,6)	108 (39,9)	29 (10,7)	19 (7,0)	32 (11,8)
Doktorum Covid-19 hastalarına baktığımdan hastaneye gidememekteyim.	54 (19,9)	91 (33,6)	35 (12,9)	46 (17,0)	45 (16,6)

Tablo 3. Demografik Özelliklere Göre Hastane Korku/Kaygı Düzeyleri

	Medyan (%25-%75)	p
Cinsiyet*		
Kadın	2,42 (2,07-3,14)	0,045
Erkek	2,14 (1,92-2,78)	
Yaş**		
65-69	2,42 (2,00-3,17)	0,392
70-74	2,14 (1,98-2,64)	
75-79	2,14 (2,00-2,85)	
80 ve üzeri	2,21 (2,00-4,42)	
Yaşanılan Yer**		
Şehir merkezi	2,21 (1,92-2,82)	0,046
İlçe	2,75 (2,07-4,00)	
Köy	2,17 (2,00-2,71)	

*Man Whitney U **Kruskal Wallis

Tablo 3'de katılımcıların demografik özelliklerine göre hastane korku/kaygı düzeylerinde farklılaşma olup olmadığına ilişkin Mann Whitney U ve Kruskal Wallis analiz sonuçları yer almaktadır. Hastane korku/kaygı düzeyleri bakımından erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu ve sonuçların istatistiki açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Yaşanılan yer açısından köy ve şehir merkezinde yaşayan bireyler ile ilçede yaşayanlar arasında farklılaşma olduğu ve şehir merkezi ve köyde yaşayan bireylerin ilçede yaşayanlara kıyasla daha yüksek korku/kaygı düzeyine sahip oldukları belirlenmiş olup sonuçlar istatistiki açıdan anlamlıdır. Yaş gruplarında 65-69 yaş grubunda yer alan bireylerin korku/kaygı düzeyleri diğer yaş gruplarındaki bireylere kıyasla düşük olmasına karşılık sonuçlar istatistiki açıdan anlamlı değildir.

Şekil 1. Ertelenen Hastalığa Göre Hastane Korku/Kaygı Medyan Skorları

Şekil 1’de Covid-19 sebebiyle hastaneye gitmeyi erteleyen bireylerin sahip oldukları hastalıklara ilişkin korku/kaygı medyan skorları yer almaktadır. Akut hastalıklar sebebiyle hastaneye gitmeyi erteleyen bireylerin hastane korku/kaygı düzeylerinin diğer durumlara kıyasla daha düşük olduğu görülmektedir. Kronik hastalıklar içerisinde KOAH’a sahip bireylerin korku/kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

4. SONUÇ

Covid-19’un 65 yaş üzeri kişilerin hastaneye gitme korkularının değerlendirildiği bu çalışmaya 152’si kadın, 119’u erkek toplam 271 kişi katılmıştır. Bu katılımcılardan 67’sinin (% 19,1) diyabet, 77’sinin (% 22,0) kalp hastalığı, 35’inin (% 10,0) KOAH, 18’inin (% 5,1) osteoporoz, 18’inin (% 5,1) böbrek hastalığı, 82’sinin (% 23,4) diğer, 53’ünün (% 15,1) akut hastalıklarının var olduğu görülmektedir. Görüldüğü üzere bu hastalıklar son derece ciddi ve müdahale edilmediğinde ya da ihmal edildiğinde ölümlere neden olabilecek hastalıklardır.

Katılımcıların hastaneye gitme kaygılarını değerlendirmeye yönelik ifadeler değerlendirildiğinde en yüksek (100 kişi, % 36,9) “Covid-19 sebepli ölümlerin çok yüksek olmasından hastaneye gitmekten korkmaktayım” ifadesine katıldıkları görülmektedir. Bu ifadeyi 97 kişi ile (% 35,8) “Hastanelerde yoğunlukla Covid-19 hastalarıyla ilgilenildiğinden hastaneye gitmekten korkmaktayım” ifadesinin izlediği görülmektedir. 90 kişi (% 33,2) “Akranlarım ve çevremdeki bazı kişiler Covid-19 sebebiyle yaşamını yitirdiklerinden hastaneye gitmekten korkmaktayım” ve yine 90 kişi (% 33,2) “İnsanların maske ve mesafe kurallarına uymaması nedeniyle hastaneye gitmekten korkmaktayım” ifadesine katıldıkları görülmektedir.

Katılımcıların cinsiyetine göre hastane kaygı/korku düzeylerine bakıldığında, erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla kaygı/korku duydukları görülmektedir. Yaşanılan yer açısından bakıldığında, şehir merkezi ve köyde yaşayanların ilçede yaşayanlara kıyasla daha yüksek korku/kaygı düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir.

Akut hastalıklar sebebiyle hastaneye gitmeyi erteleyen bireylerin hastane korku/kaygı düzeylerinin diğer durumlara kıyasla daha düşüktür. Kronik hastalıklar içerisinde KOAH’a sahip bireylerin korku/kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Yaşlıların fiziksel sağlık sorunlarının artması ile psikolojik yükü de ağırlaşmaktadır. Bunun sebebi bireylerin ruhsal durumunun fiziksel sağlıktan doğrudan etkilendiği gereceğidir (Richard, Loura, 2020). COVID-19 salgınından en çok etkilenen kesimin yaşlılar olduğu göz önüne alındığında, içinde bulunulan bu belirsiz durum kişide stres, korku, kaygı, depresyon ve tedirginlik gibi ciddi psikolojik durumlara sebep olmaktadır (Oflaz, 2020).

Pandemi sürecinde yalnız yaşayan yaşlı bireylerin sosyal mesafeden dolayı birçok ihtiyaçlarını karşılayamaması onları başkalarına muhtaç hale getirmiştir. Bu durum onları psikolojik ve sosyal olarak oldukça fazla etkilemiştir (Varışlı, Gültekin, 2020). Sağlıksız bilgiler ve Covid-19 kaynaklı ölüm haberlerinin sürekli ‘yaşlı’ vurgusuyla verilmesi ile yaşlıların psiko-sosyal olarak daha kırılğan hale

gelmesine sebep olmaktadır. Yaşlı bireylerin Covid-19 salgınının karşı çok daha savunmasız olduklarının ifade edilmesi stress düzeylerini artırarak ölüm korkusu yaşamalarına sebep olabilmektedir (Türk, 2020).

Görüldüğü gibi 65 yaş üstü kişiler covid-19 sebebiyle hastanelere gitme konusunda çeşitli kaygılar duymaktadır. Bu kaygılar hastalıklarının daha fazla ilerlemesine neden olabilir. Covid-19 pandemisi nedeniyle hastalıklarının tedavisini erteleyen 65 yaş üstü kişiler için evde tedavi gibi, covid-19 hastanelerinin diğer hastalıklardan ayrı bir merkezde yapılması, 65 yaş üzeri kişilerin bilinçlendirilmeleri (maske, mesafe ve hijyen konularında), sosyal ve psikolojik destekler verilmesi gibi öneriler olarak sunulabilir.

KAYNAKÇA

Akın, S., Büyük, B., & Keskin, Ö. (2020). COVID-19 Pandemisinde Yaşlı Hastalar ve Komorbiditelerine Genel Bir Bakış. *Southern Clinics of Istanbul Eurasia*.

Akman Dömbekci, H., Güzel, Ş. & Uyar, Ş. (2020). "Covid-19 Pandemisinin Yaşlılar Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi", *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, Vol:6, Issue:24; pp:1114-1124.

Artan, T., Atak, I., Karaman M. & Cebeci, F. (2020). Koronavirüs (COVID-19) salgınında sosyodemografik özellikler, psikolojik sağlık ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Turkish Studies*, 15(6), 79-94.,

Bozkurt, Y., Zeybek, Z., Aşkın, R. (2020). Covid-19 Pandemisi: Psikolojik Etkileri Ve Terapötik Müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar (Covid19-Özel Ek)*, 304-318.

Doğanay, G., & Çopur, Z. (2020). Yaşlı nüfusun COVID-19 salgınına ilişkin görüşleri: Giresun ili örneği. *Türk Coğrafya Dergisi*, (76), 59-74.

Ekici E. Covid 19 Pandemisi Sürecinde Yaşlı Bireylerin Bakım Yönetimi. *Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020; 3(3): 145-152.

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği. (2020). Pandemi Günleri Sohbetleri-12. Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2021, <https://korona.hasuder.org.tr/pandemi-gunleri-sohbetleri-12/>.

Kalaycı, Ş. (2010). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Oflaz, F. (2020). Covid-19 pandemisi ve yaşlılar. Erişim tarihi: 02 Mayıs 2021, <https://korona.hasuder.org.tr/covid-19-pandemisi-ve-yaslilar/>

Richard, A. & Loura, N. (2020). COVID-19 and the consequences of isolating the elderly. *The Lancet Public Health*. DOI: 10.1016/ S2468-2667(20)30061-X.

Türk, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi sürecinde yaşlılara yönelik uygulamalar ve yaşlıların psiko-sosyal durumu üzerine bir değerlendirme. *Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını*, 35.

Varışlı, B. & Gültekin, T. (2020). Yaşlı ayrımcılığının pandemi hali: COVID-19 sürecinde kuşaklararası etkileşimin dönüşümü. *Turkish Studies*, 15(4), 1227-1237

Yazıcı Çelebi, G. (2020). Covid 19 Salgınına İlişkin Tepkilerin Psikolojik Sağlık Açısından İncelenmesi, *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8): 471-483